

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1990. Första Kammaren. N:o 40.

Lördagen den 12 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående ifrågasatt inköp af beskickningshus i Paris.

Upplästes ett inkommet läkareintyg af följande lydelse:

Att landshöfdingen och kommandören *Filip August Boström*, som under gårdagen träffades af ett mera allvarsamt anfall af angina pectoris (hjärtkramp) och som dessutom lider af digestionsrubbingar och nervositet, är i behof af hvila; att han icke bör deltaga i Riksdagens förhandlingar under den närmaste tiden; intygar på heder och samvete.

Stockholm den 12 maj 1900.

C. A. Claus,
medic. doktor.

Herr talmannen yttrade, att herr *von Strokirch* anmält sig vara af sjukdom (influenta) förhindrad att bevista dagens sammanträde.

Herr Berg, Gustaf B., erhöll på begäran ordet och yttrade:
Jag ber att få anmäla, att friherre Klingspor är af sjukdom förhindrad att i dag tillstädeskomma vid kammarens sammanträde.

Första Kammarens Prot. 1900. N:o 40.

Lördagen den 12 Maj.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 91, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, att Riksdagen medgifver, att föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. d. kommandörkaptenen Fredrik Salomon Malmberg må vid afgang från tjensten få å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 4,000 kronor för år räknadt, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhållit afsked, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgifvit, att föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån, f. d. kommandörkaptenen Fredrik Salomon Malmberg må vid afgang från tjensten få å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 3,000 kronor för år räknadt, att utgå från och med månaden näst efter den, hvori han erhållit afsked.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—101;

Nej—4.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 314, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 72 ja och 143 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 173 ja och 147 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af särskilda utskottet i dess memorial n:o 4, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen skall till arfvode åt sekreteraren i särskilda utskottet anslå ett tusen fem hundra kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, till arfvode åt sekreteraren i särskilda utskottet anslagit ett tusen kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—103;

Nej—2.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 315, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 99 ja och 111 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 202 ja och 113 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af särskilda utskottet i dess memorial n:o 4, punkten 2, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen skall till arfvode åt notarien i särskilda utskottet anslå sex hundra kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, till arfvode åt notarien i särskilda utskottet anslagit fem hundra kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—97;

Nej—1.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag n:o 316, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 120 ja och 83 nej samt att båda kamrarnes sam-

manräknade röster befunnits utgöra 217 ja och 84 nej, hvadan beslu i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 93, angående statsregleringen för år 1901.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifolls.

*Afsättning
till arbetare-
försäkrings-
fonden.*

Punkten 2.

Herr Sandberg: Jag tror mig vara lika varm vän af mitt fosterland som någonsin de talare och skribenter i den högre stilen, hvilka vi särskildt känna från både denna och Andra Kammaren; vi hafva säkerligen alla samma mål, vårt fosterlands väl, fastän vi i fråga om medlen att gagna vårt land äro af olika åsigtter. Mina motståndare sträfva med en nästan fanatisk ifver och med en väl-talighet, som söker, men knappast torde finna sin like, att genomdrifva millionanslag till byggande af fästningar och örlogsfartyg, till anskaffande af krigsmateriel och dylikt. De understödjas i dessa sträfvanden af den på många sätt och med hvarjehanda medel nu så högt upp-jagade rustningsifvern hos vårt folk, och man måste erkänna, att de också i Riksdagen haft en synnerlig framgång. Ehuru jag för min del anser, att de anslag, som beviljas till försvarsväsendet, äro allt för stora i förhållande till våra tillgångar och med hänsyn dertill, att det finnes äfven andra ändamål, för hvilka medel behöfva anvisas, än de militära, bestrider jag dock ingalunda den stora betydelsen af att vi söka stärka vår förmåga att försvara oss mot möjligen blifvande yttre fiender, men hvad jag anser viktigare än allt annat är, att vi i tid använda alla till buds stående lofliga medel att bekämpa våra inre fiender, socialisterna, och skapa ett enigt folk. Jag vågar icke lita på, att våra arbetare, som dock utgöra största delen af det lefvande försvaret, skola vara benägna att offra lif och blod för ett fosterland, som icke anvisar dem annan tillflykt på ålderns dagar än fattigvården och som ej heller vidtager sådana anstalter, att arbetare, hvilka genom olycksfall i arbetet förlorat förmågan att sörja för sig och de sina, skola kunna räkna på att erhålla det understöd, de behöfva för sin återstående lefnad. Det är då onekligen en skriande motsats mellan de många tiotal millioner, som anvisas till försvarsväsendet, och det relativt obetydliga belopp af 1,400,000 kronor, som afsattes för arbetareförsäkringsfonden, och denna skriande motsägelse måste ovilkorligen göra socialismens draksådd bland våra arbetare fruktbringande, den måste komma denna sådd att bära rika frukter till oberäknelig och, som jag fruktar, obotlig skada för en lugn samhälls-utveckling i vårt land.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr Wieselgren: Jag skall endast anhålla att få göra en liten erinran med anledning af den siste talarens yttrande.

Hvad försvarsväsendet får, det är blott hvad Riksdagen besluter att dertill anslå; men hvad arbetarne få, det är härförutom allt hvad de sjelfva förtjena. Bemärker den ärade talaren detta, lär han och inse origtigheten af den jemförelse han gjorde emellan de summor, vi voterä för försvarsväsendet, och dem, som voteras för arbetareförsäkringen; det ena är det hela, det andra är en bråkdel af hvad som tillgodokommer dessa vederbörande.

Vidare vill jag säga, att om också jag och många med mig kunna dela den ärade talarens oro för de stämningar, som gjort, ja, som alltjemt göra sig gällande inom vår arbetarebefolkning, är dock här, såsom jag här om dagen påpekade, icke *allt* mörker; äfven ljusglimtar finnas, som kanske förr, än vi nu tro, skola båda en gryende, en klar dag. När man får höra en bland socialisternas främste stiga fram och, ehuru han vet hvad det gäller för honom, icke skygga tillbaka för att uppmana de arbetarskaror, hvilka lyssna till hans ord, att ej qväfva nationalkänslan, utan att för vårt lands frihet och oberoende under alla förhållanden vara beredda att utan vederlag gifva hvad som äfven af dem härför kräfves, då böra vi erkänna, att det ju börjar dagas och att af dylika maningar en verklig pånyttfödelse bebådas.

Jag ber också att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derä, att våra arbetare icke heller äro så slöa i arbetet för sin sociala uppkomst och i verksamheten för sig sjelfva, som kan synas, då han så starkt betonar deras behof af ålderdomsförsäkring eller annat understöd, som på fattigvårdsvägen kan komma dem till godo. Arbetarne äro stadda i stadigt framryckande, ej minst på det ekonomiska området. Vi kunna knappt öppna en tidning utan att se, hurusom de bereda sig alltjemt nya tillfällen att tillvinna sig ökade inkomster. Ibland kan det väl tyckas, att de gå väl våldsamt till väga; men jag åtminstone kan icke fördöma dem för hvad de göra i detta syfte, så länge de blott anlita lojala medel; strejken är ett dyrbart stridsvapen — men den ingår bland medlen för deras krigföring, deras sätt att genom egna åtgärder förskaffa sig en bättre ekonomisk ställning och betryggad ålderdom. Kunde arbetarne blott få ögonen öppna för hvad som i detta afseende står i deras magt genom att inskränka sin förbrukning af spritdrycker — då skulle med ens både deras egen och hela vårt lands ställning vara så lycklig, att vi med skäl skulle väcka andra folks afund. Ty hvad som gör, att arbetarne ofta råka i en bekymmert ställning och, såsom den ärade talaren nämnde, lefva i elände, det är, att de ej förstå sitt eget intresse; hvad de kunna vinna på strejker och andra försök att skaffa sig en högre aflöning, det lägga de ofta ned på krogen. Men dermed blifva deras segrar öfver arbetsgifvarne blott till skada för dem sjelfva, och då de efter att ha förstört sin arbetskraft falla fattigvården till last, drabbas häraf hela landet. Från den stunden de deremot kunde undvika, kunde upphöra med sin olycksaliga rusdrycksförbrukning, skulle det sociala tillståndet ibland dem blifva ett annat och lyckligare, än det nu är; och jag hoppas och tror, att

*Afsättning
till arbetare-
försäkrings-
fonden.
(Forts.)*

*Afsättning
till arbetare-
försäkrings-
fonden.*
(Forts.)

den dag icke må vara allt för aflägsen, då de socialistiske ledarne skola inse, att de vid förkunnandet af sina teorier inför de till deras maningar lyssnande skarorna också böra intaga en annan, mindre neutral, att icke säga fiendtlig, ställning till nykterhetsfrågan, än hvad de hittills gjort.

Emellertid är det mig klart, att vi icke få döma arbetarne för hårdt, så länge tecken gifva vid handen, att äfven de hysa känslor för sitt fosterland och att äfven de äro villiga att göra hvad de kunna för att främja dess väl.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 3—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

*Ändringar i
ordnings-
stadgan för
Riksdagens
Första Kam-
mare.*

Föredrogs Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 12, i anledning af en väckt motion om ändringar i ordningsstadgan för Riksdagens Första Kammare.

Herr vice talmannen: Då de ledamöter, som enligt § 5 skulle handhafva värden om kammarens ekonomiska angelägenheter, väl icke skulle få särdeles mycket arbete på sig lagdt — man kan kanske sätta i fråga, om de ens skulle få något — torde det icke vara behöfligt, att kammaren besväras med ett val särskildt för detta ändamål. Jag tillåter mig därför hemställa, att denna paragraf måtte utgå och i dess ställe insättas en annan af följande lydelse:

Kammarens ekonomiska angelägenheter ombesörjas af de två ledamöter från kammaren, hvilka enligt § 80 riksdagsordningen hafva inseedet öfver Riksdagens kansli. Val af kanslideputerade är ju ett val, som alltid skall af kammaren anställas, och dessa ledamöter torde ej blifva särskildt öfveransträngda, om de få ytterligare detta uppdrag.

Jag tillåter mig därför, herr grefve och talman, att hemställa om bifall till utskottets förslag, dock med den förändring, att § 5 måtte få den af mig nyss föreslagna lydelse.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande endast yrkats, af herr vice talmannen, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan

med den ändring, att § 5 antoges att lyda sålunda: »Kammarens ekonomiska angelägenheter ombesörjas af de två ledamöter från kammaren, hvilka enligt § 80 riksdagsordningen hafva inseende öfver Riksdagens kansli.»

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Föredrogs Första Kammarens tillfälliga utskottets sistlidne dag bortlagda utlåtande n:o 13, med anledning af väckt fråga rörande utsträckt sabbatshvila åt vissa klasser af statens tjänstemän och betjente.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.

Friherre Palmstierna: Utskottet har sagt, att det funnit rigtigast att icke ingå i någon pröfning af den alldeles för sent kammaren delgifna frågan. Detta är nu en illustration till olägenheterna af dessa tillfälliga utskott, som kamrarna hvar för sig tillsätta och som sedermera icke samarbeta. Jag skall, då utskottet funnit det rigtigast att icke ingå i pröfning af föreliggande fråga, icke tillåta mig att deri framställa något yrkande. Men jag kan icke underlåta att uttala min sympati för såväl motionerna som den af Andra Kammaren beslutade skrifvelsen med begäran om utredning angående möjligheten att bereda nödig sabbatshvila åt tjänstemän och betjente vid postverket, statens jernvägar samt statens telegraf- och telefonväsen. Och särskildt måste jag säga, att det tilltalat mig, att i en motion föreslagits, att alla godståg skulle inställas under söndagarne. Det säges visserligen, att detta skulle inverka på landets ekonomi och därför icke låter sig göra. Man har dock exempel från England och andra länder, der godstågen och äfven en del andra tåg inställas på söndagarne. Dessa länders ekonomi torde vara betydligt öfver hvad vi kunna komma till. Och i alla händelser får väl icke landets ekonomi sättas såsom det allra högsta. Beredande af nödig sabbatshvila har väl så mycket skäl för sig, att Riksdagen snarast borde skrifva till Kongl. Maj:t derom och icke vänta på, att frågan derom skall vid någon följande riksdag åter upptagas.

Herr grefve och talman! Jag har intet yrkande att göra.

Herr Pettersson, Carl Fredrik: Med villigt erkännande af de motiv, som det tillfälliga utskottet har framställt, för att det icke kunnat lemna något utlåtande i den här frågan, finner jag denna emellertid vara af en så stor och trängande vikt, att jag anser, att någonting bör göras redan vid den här riksdagen. Af formella skäl och brist på tid har det tillfälliga utskott, hvars utlåtande här föreligger, ansett sig icke kunna — det har inskjutits ett betydelsefullt: »nu» — meddela sina tankar till ledning för Första Kammarens bedömning af frågan. Men jag förmodar, att Första Kammaren ändå är oförhindrad att i frågan fatta ett beslut.

Det är icke mindre än tre motionärer, som i Andra Kammaren framställt behovet af någon förändring uti ifrågavarande afseende.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.
(Forts.)

Och det Andra Kammararens tillfälliga utskott, som haft detta ärende till förberedande behandling, har mycket grundligt tagit reda på förhållandena och genom Kongl. Maj:t satt sig i förbindelse med vederbörande embetsverk, hvilkas utlåtanden i ämnet återgifvits i Andra Kammararens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19. Det är mycket tankvärda ord, som Andra Kammararens tillfälliga utskott yttrar. Jag skall be att få anföra några:

»Utskottet, som tagit i öfvervägande såväl de för motionerna anförda grunder som ock embetsverkens ofvan återgifna utlåtanden, kan ej undgå att finna motionernas syfte synnerligen behjertansvärdt. Det torde ej kunna förnekas, att staten såsom den störste arbetsgifvaren bör föregå enskilda arbetsgifvare med efterföljansvärda före, dömen. Och det torde äfven vara obestridligt, att den, som arbetar, periodvis är i behof af någon ledighet för andra ändamål än de rent materiella behofvens tillfredsställande.»

Jag är lifligt öfvertygad, att, om Första Kammararens tillfälliga utskott hade fått några dagars längre besinningstid på sig, det skulle hafva kommit till samma slut som Andra Kammararens tillfälliga utskott. Nu hafva för bristande tid formaliteterna icke kunnat iakttagas, såsom vederbort. Men jag upprepar hvad jag nys sade, att jag tänker mig, att Första Kammararen ändock kan fatta ett definitivt beslut.

Derför, herr grefve och talman, ber jag att få yrka bifall till Andra Kammararens beslut.

Herr Sörensson: Jag finner icke något giltigt skäl af utskottet anfördt, hvarför man skulle afslå den begäran, som blifvit framställd af Andra Kammararens tillfälliga utskott. Jag gläder mig hjertligt åt, att det göres för arbetarne så mycket som möjligt för befrämjande af deras ekonomiska ställning. Men jag anser det alldeles icke vara nog dermed. Arbetaren behöfver både hvila och vederqvickelse för både själ och kropp. Han har först och främst behof af att kunna bevista den allmänna gudstjensten och öfver hufvud taget att kunna skaffa sig näring för sitt religiösa lif. Men icke blott detta. Han behöfver äfven en dag att vara tillsammans med sin familj eller att besöka några vänner. Dertill hafva i synnerhet de nu ifrågavarande arbetarne så liten tid under nuvarande förhållanden, att jag anser sabbatshvila äfven för dessa ändamål vara för dem väl behöfelig. Jag kan heller icke finna annat, än att efter en genomläsning af den grundliga utredning, som Andra Kammararens tillfälliga utskott gifvit, äfven denna kammararens tillfälliga utskott bort kunna tillstyrka en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag föreställer mig, att det icke kan vara oförenligt att tillstyrka bifall till hvad Andra Kammararens tillfälliga utskott föreslagit, att anhållan skall göras om nödig utredning uti ifrågavarande hänseende. Jag yrkar derför bifall till hvad Andra Kammararens tillfälliga utskott i frågan hemstält.

Herr Wieselgren: Den siste ärade talaren kunde icke se något skäl, hvarför Första Kammararens tillfälliga utskott skulle tillstyrka Första Kammararen att »afslå» Andra Kammararens beslut. Det har

utskottet icke gjort. Utskottet har med afsigt underlåtit att framställa något sådant förslag. Utskottet har endast hemställt, *Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.* att ifrågasvarande Andra Kammarens beslut icke nu må till någon Första Kammarens åtgärd föranledas. Utskottet har icke velat tillstyrka Första Kammaren att afslå frågan, därför att utskottet på samma gång förklarar sig icke hafva ingått i någon pröfning deraf. Det kan ju icke komma i fråga, att man tillstyrker afslag å något, som icke är pröfvadt.

Den ärade talaren ansåg också, att inga skäl blifvit anförda för den hemställan, hvartill utskottet kommit, samt att utskottet väl borde hafva »haft tid att genomläsa» Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande. Ja, om nu endast detta varit afsedt med Första Kammarens remiss till utskottet, hade uppdraget visserligen i allt fall varit tidskräfvande; ty det är ett ganska långt betänkande, som Andra Kammarens tillfälliga utskott i ärendet afgifvit. Men det är väl icke endast på en sådan åtgärd, som utskottsverksamheten är baserad. Första Kammaren hade haft i sitt grundlagsenliga skön att i anledning af Andra Kammarens remiss genast besluta, huru vida den ville godkänna Andra Kammarens beslut eller icke. När Första Kammaren icke gjorde detta, utan hänvisade frågan till ett utskott, var det väl ändå meningen, att detta utskott skulle ingå i någon granskning af de sakförhållanden och de motiv, på hvilka Andra Kammaren byggt sitt beslut. Det är denna granskning, som för utskottet icke varit möjlig att medhinna. Remissen skedde den 8 maj. I sammanträde den 9 maj föredrogs betänkandet i utskottet. Då förklarade alla ledamöterna, att de dittills icke haft tid att sysselsätta sig med frågan, utan att den var för dem obekant. Således kunde icke fortsättning af frågens behandling förekomma den dagen, utan den måste hafva uppskjutits till någon följande dag. Kammaren vet mycket väl, huru vi alla dessa dagar varit upptagna med riksdagsarbetet; och jag vågar påstå, att, om utskottets granskning af frågan skolat innebära mera än Andra-Kammar-betänkandets genomläsning, det varit utskottet under de sedermera gångna två dagarne omöjligt att åstadkomma den. Ty jag ber kammaren märka, att detta ärende är af ganska omfattande och vidt utseende beskaffenhet. Bakom denna skrifvelse, som rör sabbatshvilan, något, som vi alla måste vara intresserade af att åstadkomma både för dem, om hvilka det här är fråga, och för ändå flera, ligger en fråga om dimensionerna af de kostnader, som en reform uti det ifrågasvarande afseendet skulle medföra. För Första Kammaren måste det naturligtvis vara af yttersta vikt att, innan kammaren besluter att biträda Andra Kammarens skrifvelseförslag, få veta, hvilka förpligtelser man dermed iklädde sig, och att hafva fullt klart för sig, hvad Första Kammaren vill stå för, när verkningarna af skrifvelsen komme att göra sig gällande, det vill säga: när Kongl. Maj:t framlägger förslag på grund af densamma. Det är detta, som gjort det så omöjligt att i hast utreda frågan. Utskottet måste hafva gjort klart för sig, hvad frågan betyder, något så när åtminstone, i penningar uppskattadt, innan utskottet kunde våga till- eller afstyrka. Det är alldeles gifvet, att, om man endast haft att se på den stämning, som möjligen skulle

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.
(Forts.)

kunna bära upp ett beslut i frågan, det icke behöfts någon utredning eller någon granskning. Men i remissen till utskottet måste utskottet se ett åläggande för sig att, derest det inginge i granskning, också komma med något annat än blott och bart ett stämmingsuttalande, att komma med en verklig utredning. Jag tror, att Andra Kammararens tillfälliga utskotts utlåtande i detta afseende lemnar åtskilligt öfrigt att önska; och för att fylla hvad häri brister, har Första Kammararens utskott icke haft nog tid till sitt förfogande, icke kunnat göra hvad det ansett sig hafva bort göra.

Hvad mig såsom enskild ledamot af kammaren beträffar, vill jag åter säga, att, om frågan drifves till votering, jag dervid kommer att rösta för, att denna kammare biträder Andra Kammararens beslut. Utskottet har ej varit beredt att å sig taga konsekvenserna af ett sådant beslut; i hvad min enskilda röst angår, är jag det.

Herr von Möller: Såsom utskottets ordförande tillkännagifvit, har utskottet haft mycket kort tid på sig för denna frågas utförliga behandling. Icke så kammaren, ty Andra Kammararens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande ankom till Riksdagens kansli den 1 maj, och sålunda hafva kammararens ledamöter haft ganska god tid att sätta sig in i frågan. Det tyckes mig också, som om utredningen kunnat vara fullt tillräcklig, hvilken lemnats af Andra Kammararens tillfälliga utskott, som inhemtat utlåtanden från både telegraf-, post- och jernvägsstyrelsen.

Det vore för alla dessa lägre tjänstemän bra hårdt, om Riksdagen, endast på den grund, att generalpoststyrelsens svar på remissen icke kom Andra Kammararens utskott till handa förr än i slutet af april, nu skulle skjuta undan deras bön om en välbehöflig hvila. Vid genomläsningen af ifrågavarande utskottsbetänkande finner man, att både telefon- och telegrafpersonalen, i synnerhet tredje klassens telegrafister, i sanning äro i behof af någon hvila i sitt ytterst enerverande arbete. Nu begäres det ju blott en utredning, och jag vädjar till kammaren, att den icke på dessa formalistiska skäl, att frågan kommit in i sista timmen, måtte afslå densamma.

Jag ber att särskildt få fästa uppmärksamheten på herr Sjövalles motion, af hvilken jag antager kammararens ledamöter äfven tagit del. Han begär, att Kongl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida icke all postsparbanks- och postanvisningsrörelse, med undantag endast för telegrampostanvisningar från utlandet, måtte kunna under sönd- och helgdagar vara inställd. Han erinrar, att alla andra bankinrättningar äro stängda på söndagen, hvarför skola då postsparbankerna vara öppna den dagen? Hvarför skola penningar der mottagas på söndagarne? Den ordinarie tjänsteinannen, postmästaren, är personligen ansvarig för kontorets uppbörd. Detta gör, att han icke kan öfverlemnna åt biträdena att sköta denna sak. Ty han kan t. ex. icke lemna ett lämpligt förskott till den biträdande personalen, emedan ju dels beloppet af ett sådant förskott är vanskligt att bestämma, dels hufvudkassan då kan komma att sakna tillräckliga medel för andra utbetalningar.

Jag vill icke ingå i några detaljer i detta afseende, ty kammaren

har sig nog mer än väl bekant, att någon hvila faktiskt är nödvändig för dessa människor, öfveranstängda som de ofta äro. Om de önska besöka kyrkan, är det ju åtminstone för en hel del af dem hardt när omöjligt.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.

Hvad de »stora kostnaderna» beträffar, får ju Kongl. Maj:t utreda den saken, och jag gissar, att Första Kammaren, då frågan efter en sådan utredning å nyo kommer på kammarens bord, vill hvad som både kan och bör göras för att hjälpa dessa stackars utsläpade lägre tjänstemän. Under antagande, att kammaren anser, att någon utförligare utredning, än den som Andra Kammaren redan lemnat, icke behöfves, vågar jag därför anhålla att få förena mig med dem, som yrkat, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut.

(Forts.)

Herr Sæve: Det är, mina herrar, icke lätt att yttra sig så här — jag kan nästan säga — på rak arm i en så viktig fråga som denna utan stödet af ett utskottsbetänkande.

Utskottets ärade ordförande har framhållit, att utskottet icke har kunnat göra annat, än hvad det gjort — och derom äro vi allesammans öfvertygade. Utskottet, som haft att utreda frågan, har omöjligan kunnat hinna med detta på den korta tid, som stått till dess disposition och har då icke heller kunnat lösa den uppgift, som kammaren lemnat utskottet, på annat sätt, än som skett. Men hvad oss andra i kammaren beträffar, så ställer sig frågan för oss något annorlunda. Vi hafva ju icke att bestämma »huruvida, på hvad sätt och i hvad mån nödig sabbatshvila må kunna beredas» en del lägre tjänstemän. Derom hafva vi ju icke att besluta, ty vore det så, då vore det för oss ytterst svårt att nu fatta beslut. Hvad vi hafva att besluta är ju blott en begäran om utredning, och till detta manas vi af vördnaden för ett högre bud, i förhållande till hvilket vanliga människors bud böra vara af underordnad betydelse. Här gäller det sabbatens helgd, och när frågan är af denna betydelse, tror jag, att man kan gerna låta några former för en gång fara.

Den talare, som öppnade debatten, friherre Palmstierna, framhöll föredömet från England. Ja, det är visst någonting, som slår hvarje svensk, som besöker detta land, med en känsla af blygsel, då han jemför de olika sätt, hvarpå sabbatsbudet följes i hans eget land, och i detta i industrielt afseende så högt uppdrifna land, der man låter de allra flesta af de vanliga kommunikationsanstalterna upphöra med sin verksamhet på söndagarne. Man gör det därför, att man ansett — och funnit det bestyrkt af månghundraårig erfarenhet — att England far väl af att hålla sabbatsbudet i helgd. Jag tror, att vårt land icke skulle lida af att följa Englands exempel i detta fall.

Här har förut i dag något talats om vårt försvar. En talare har framhållit, att vi stärka detta, om vi trygga de arbetande klassernas ställning. Jag föreställer mig, att vi äfven stärka vårt försvar, om vi söka höja vårt folks sedliga ståndpunkt.

Jag ber att få instämma i herr Petterssons yrkande, att Första Kammaren ville biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Herr Björnin: Det har här under debatten yttrats, att tiden varit

Om utsträckt sabbatsvila å vissa tjänstemän och betjente.
(Forts.)

för kort för utskottet. Jag vill påstå, att den varit alldeles otillräcklig, d. v. s. om utskottet skulle utgå ifrån den förutsättningen, att icke Riksdagen skulle blifva förlängd en eller annan vecka, då Andra Kammarens betänkande först i förgår låg på utskottets bord. Jag föreställer mig, att kammaren icke skulle hafva ansett det fördelaktigt att få en utredning från utskottet i denna sak på bekostnad af att hafva nödgats stanna qvar här en eller annan vecka. Att nu företaga denna fråga till afgörande utan en sådan utredning kan jag för min del icke heller finna klokt. Ty för det första hafva åtskilliga af kammarens ledamöter aflägsnat sig i den föreställningen — på grund af utskottets hemställan — att det icke skulle blifva någon diskussion i frågan, och för det andra finnes det åtskilliga betänkliga konsekvenser, hvar till ett beslut i öfverensstämmelse med motionerna skulle leda. De afse nu endast vissa grupper af tjänstemän — men hvarför icke låta förslaget omfatta alla? Och i sådant fall kommer det att gälla ganska afsevärda belopp, som det är fråga om huruvida vår budget för närvarande kan tåla vid.

Jag anhåller om proposition på bifall till utskottets betänkande.

Herr Törneblad: Det har under denna diskussion berörts en detalj i frågan, som jag något känner till. Det är postsparbankens verksamhet, och jag skall be att i afseende derpå få anföra, att så vidt jag kan förstå, är den nu medgifna möjligheten att under ett par timmar på söndagen få göra insättningar i postsparbanken af ganska stor betydelse särskildt för den fattige arbetaren, som icke har någon annan tid dertill, och så vidt jag vet, bruka dessa besök på poststationen kombineras med besök i den närbelägna kyrkan. Det kan således icke hafva något dåligt inflytande, utan tvärt om har det ena — världsliga — ändamålet kunnat förenas med ett högre, ett andligt.

Jag nämner detta blott för att visa, huru pass genomgripande en reform sådan som den föreslagna skulle kunna verka både i detta och andra afseenden, och just detta gör, att man måste känna sig tveksam inför ett beslut, som skulle grunda sig på en motivering, hvilken säkerligen de fleste af kammarens ledamöter icke hunnit fullständigt sätta sig in i eller granska, då icke ens utskottet gjort detta. Det skulle vara ett ganska egendomligt prejudikat att — när ett utskott förklarar sig icke kunna utreda en fråga på rak arm — besluta i Riksdagens sista timme om en sak, om hvars betydelse i framtiden jag vågar påstå, att ganska få af kammarens ledamöter kunna hafva en aning, och i hvilken kanhända ingen hunnit sätta sig in på den korta tid, som stått till buds att läsa betänkandet i frågan. Jag tror, att det vore ganska farligt, och för min del förenar jag mig med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan, utan att på minsta sätt misskänna sakens betydelse. Tvärt om uppskattar jag den till fullo, men tror, att en stor sak kan förlora på förhastande, men vinna på uppskof.

Herr Cederberg: En talare yttrade, att detta förslag rörde frågan om sabbatens helgd. Jag tror icke alls, att det rör denna

fråga. Sabbatshvila — det är något annat. Ty ofta nog — nej, det är kanske för mycket sagdt, men stundom är sabbatshvila nästan detsamma som sabbatens vanhelgande. Jag har ansett mig böra fästa uppmärksamheten på denna skilnad emellan hvad frågan säges röra och hvad den verkliga rör. Jag har vidare ansett mig böra fästa uppmärksamheten vid, att när man hos regeringen begär en utredning, så är det väl i all rimlighets namn meningen, att regeringen skall på denna utredning grunda ett förslag till Riksdagen i det syfte, som Riksdagen har begärt. Men äro vi verkligen beredda att mottaga ett förslag från regeringen, grundadt på denna skrifvelse och denna motivering, som specielt den siste talaren har fäst uppmärksamheten på? Jag tror icke, att vi äro beredda härpå, och det är därför, som äfven jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente.
(Forts.)

Herr Dickson: Jag vet icke, huru vida det är sed bland kammarens ledamöter att läsa de betänkanden, som komma från Andra Kammarens tillfälliga utskott. Jag antager, att det i allmänhet icke är så, ty en del af dem stannar ju i Andra Kammaren, och det vore ju således en förspild tid att läsa dessa. Tiden kan användas bättre. För min del har jag icke haft tillfälle att läsa detta betänkande, och när jag nu kommer i kammaren, så föreligger ett afstyrkande betänkande från Första Kammarens tillfälliga utskott. Man har knappast hunnit att läsa detta, och att nu tvingas att ställa sig och rösta i en sak, der man icke hunnit taga del af handlingarna eller att bedöma hvad frågan gäller och hvilka konsekvenser den kan medföra, det kan jag icke finna annat än högst olämpligt, hvarför jag hemställer om bifall till betänkandet.

Herr Berg, Gustaf Axel: Det var ett yttrande på norrlandsbänken, som föranledde mig att begära ordet. En talare der framkastade nemligen det påståendet att sabbatshvilan i många fall vore detsamma som sabbatens vanhelgande, och om jag rätt fattade hans mening, sammanställde han detta påstående med nu förevarande fråga. Detta yttrande bör icke lemnas oanmärkt. Här är det fråga om att bereda tjänstemän och betjente vid postverket, statens jernvägar samt statens telegraf- och telefonväsen nödig sabbatshvila, och då är det bra hårdt att påstå, att denna hvila skulle innebära detsamma som sabbatens vanhelgd.

I sjelfva saken ber jag äfven att få säga ett ord. Om någon fråga är af den enkla och klara beskaffenhet, att denna kammare bör kunna bilda sig ett omdöme deri utan långa, på förhand inom Riksdagen gjorda, med siffror och kostnadsförslag utförda beräkningar, så bör det väl vara i denna fråga. Här gäller det endast, om kammaren vill hos Kongl. Maj:t begära en utredning, huru vida, på hvad sätt och i hvad mån nödig sabbatshvila må kunna beredas dessa tjänstemän och betjente. För att bilda sig en öfvertygelse derom, behöfves icke, så vidt jag kan förstå, någon lång, förberedande utredning inom Riksdagen. Det är nog, att man känner sig genomträngd af öfvertygelsen derom, att rättvisa och samhörighetskänsla bjuda, att denna hvila — i den mån sådant kan låta sig göra — beredes dessa

Om utsträckt i så hög grad ansträngda statens tjenare. Och det är just utred-
sabbatshvila ningen i frågan, man här öfverlemnar till Kongl. Maj:t.

Det har nu sagts, att bakom denna fråga ligga ganska stora och
ät vissa betydande kostnader. Denna kostnadsfråga skulle dock väl icke denna
tjenstemän kammarens utskott utreda! Det ifrågasättes ju, att Kongl. Maj:t skall
och betjente. låta utreda denna sak, och man vill ju icke ens bestämdt begära ett
(Forts.) förslag af Kongl. Maj:t, utan endast en utredning, huruvida önske-
målet må kunna vinnas.

En talare har sagt, att om utskottet skulle hafva utredt denna
fråga, så skulle Riksdagens afslutning uppskjutits en eller annan vecka.
Jag tror, att den talaren gjorde sig skyldig till en bra stor öfverdrift.
Det är väl icke meningen, att utskottet skulle gifva sig in på en
utredning i förskott just af de förhållanden, som man anhåller, att
Kongl. Maj:t skall taga om hand.

Vidare sades, att vår budget kanhända icke skulle tåla vid dessa
förökade utgifter. Det är just det man får se af Kongl. Maj:ts ut-
redning.

Då kammaren, såsom den förste ärade talaren påpekade och af
riksdagsordningens 63 § alldeles otvetydigt framgår, genast vid ärendets
ankomst från Andra Kammaren omedelbart kunnat i ärendet besluta,
är kammaren naturligtvis oförhindrad att äfven nu fatta sitt beslut,
och jag skall be att få förena mig med de ledamöter af kammaren,
som yrkat, att kammaren måtte biträda Andra Kammarens i ärendet
fattade beslut.

Herr Cederberg: Den siste ärade talaren hade rätt, då han
uppgaf, att jag sagt, att ofta nog sabbatshvila och sabbatens van-
helgande sammanföllö. Men jag vädjar till kammaren, huruvida jag
icke ögonblickligen rättade mig sjelf och yttrade: »nej, detta är för
mycket sagdt, det kanhända någon gång, att sabbatshvila kan vara
detsamma som sabbatens vanbelgande».

Efter denna rättelse, som jag sålunda sjelf gjorde, anser jag mig
hafva rätt uti hvad jag yttrade.

Herr Björlin: Om frågan vore så enkel, att det blott gälde att
besvara, huruvida det vore önskvärdt, att sabbatshvila kunde i någon
mån beredas de nyss nämnde tjänstemännen, erkänner jag, att den
ärade representanten på kronobergsbänken möjligtvis kunde hafva
haft rätt, då han sade, att jag gjort mig skyldig till öfverdrift. Men
så enkel är icke den föreliggande frågan. Som jag nyss nämnde,
torde, om vi nu i dag besluta en skrifvelse angående dessa tjänste-
män, det snart komma framställning om några andra, och konsekven-
serna torde, som åtskilliga talare här redan påpekat, blifva ganska
omfattande.

Jag har den uppfattning — men jag har icke varit så många år
vid riksdagen — att det tillkommer ett utskott att allsidigt utreda
en fråga. Och jag tror, att just denna fråga är en af dem, som tål
vid att skärskådas från flera sidor, innan man skrifver och begär en
utredning, som man icke har någon föreställning om hvarthän den
kommer att peka; ej heller tror jag utredningen, som nu är i fråga,

kan verkställas så fort och lättvindigt, som den ärade talaren på kronobergsbänken tyckes föreställa sig.

*Om utsträckt
sabbatsvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.*

Herr Dieden: I min tanke har sabbatsvilan den allra största betydelse för familjelifvet. Söndagen är för mängen arbetare och lägre tjensteman den enda dag, då han kan få träffa sina barn. De stunder, han är hemma på söckendagarne, äro barnen ofta i skolan, och om han är borta från hemmet äfven på söndagen, får han sålunda sällan vara tillsammans med dem. Barnen lära icke att känna sina föräldrar. Sådant måste ju hafva ett menligt inflytande på uppfostran.

Man säger, att vi icke böra afgöra denna fråga utan föregående utredning. Det är ju icke heller meningen, att den skall afgöras utan utredning. Det är ju meningen att lemna den till utredning och få den tillbaka från Kongl. Maj:t med utredning. Då den sedermera återkommer, blir det fråga om ett slutligt afgörande.

Herr grefve och talman! Jag yrkar, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Herr Pettersson, Carl Fredrik: Det är sant, att denna fråga icke kuunat grundligt undersökas af det tillfälliga utskott, till hvilket densamma remitterats. Men det förefaller mig, som om Första Kammaren i dag tjenstgjort i stället för detta utskott och åstadkommit en utredning af frågan, efter hvilken man nu skulle kunna fatta beslut. Jag förmodar, att Första Kammaren kan i fråga om utredning af detta ärende mäta sig med hvilket utskott som helst, så att, om den grundligt undersökt saken, den bör kunna fatta ett definitivt beslut. Det har omnämnts af två talare, att Första Kammaren skulle hafva kunnat afgöra saken utan remiss till något utskott, redan då frågan först förekom hos kammaren. Ja, hvarför skall kammaren då icke kunna afgöra den nu, sedan vi läst Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande? Detta framkom dock för några dagar tillbaka, så att vi alla kunnat sätta oss in deri.

Nu säger man, att Första Kammarens tillfälliga utskott icke medhunnit någon utredning. Nå, men om Första Kammarens tillfälliga utskott gjort det, kan jag våga ganska mycket på, att slutet blifvit en hemställan att biträda Andra Kammarens beslut. Det är min fulla öfvertygelse, att detta blifvit slutet, sedan utskottet grundligt undersökt saken. Då hade alla formaliteter varit iakttagna, och när betänkandet sedan inkommit till kammaren, hade den helt visst sagt ja och amen till sitt tillfälliga utskotts förslag. Derom är jag också lifligt öfvertygad, att det gått så till, så att det är blott en formalitet, som fattas. Detta tycker jag icke böra betyda någonting i den här saken.

Det står i Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande, och vi hafva förut hört här omtalas, huru tjenstemännen vid nu ifrågasvarande förvaltningar äro betungade med arbete på sabbatsdagarne. Särskildt har det framhållits, att posttjenstemännen äro det. Jag skall be att få nämna ett annat exempel, som ligger inom min erfarenhet. I den trakt af landet, der jag bor, hafva vi en centraltelefonstation, och telegrafstyrelsen har icke tänkt sig vidare för,

(Forts.)

*Om utsträckt
sabbatshvila
åt vissa
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)*

utan bestämt, att på sabbaten stationen skall hållas öppen mellan klockan 9 och 11 på förmiddagen. Telegrafstyrelsen har förmodligen ej gjort sig underrättad om, att gudstjensten på landet börjar klockan 10; och därför att vederbörande icke tänkt sig in i förhållandena, skall nu folket, som sköter telefonstationen, vara hindradt att bevista gudstjensten, något, som så lätt kunnat undvikas, om man bestämt, att stationen skulle vara öppen mellan klockan 8 och 10 i stället. Telegrafstyrelsen har gått ut ifrån, att gudstjensttiderna äro desamma på landet som i städerna, och på grund deraf fattat nämnda beslut.

Om nu Första Kammaren bifaller hvad dess tillfälliga utskott i den här frågan hemställt, hvad blir följden? Jo, följden blir gifvetvis den, att frågan uppskjutes ett år. Och då den kommer före igen, vet man ju icke, hurudant utlåtandet blir, fastän jag tror det bästa derom. Men i alla händelser skulle ett år gå förlorat, innan vederbörande tjenstemän kunde få den sabbatshvila och familjeglädje, som de behöfva likaväl som alla andra menniskor. Derfor vidhåller jag mitt yrkande.

Herr Törneblad: Det är mycket riktigt, att frågans lösning kan komma att fördröjas ett år. Men huruvida denna tid är förlorad, det är en annan sak. Gifvet är, att, om Riksdagen kommer med en framställning, grundad på fullständig utredning af båda kamrarne och en mera fulltalig Första Kammares beslut än den, som i dag är samlad, detta har en större betydelse, än om ett instämmande med Andra Kammaren skulle framtvingas i dag. Det är sant, att Första Kammaren hade *kunnat* besluta om saken, när frågan var före här förra gången och remitterades till utskottet. Men det är icke detta frågan gäller. Frågan gäller, om Första Kammaren *bort* besluta derom. Första Kammaren besluter i allmänhet icke att biträda Andra Kammarens beslut i den ena eller andra frågan utan att egna den en grundlig utredning. Andra Kammaren har genom sitt utskott lemnat denna sak en mycket grundlig utredning, hvilket vi alla villigt erkänna. Skall då Första Kammaren för sin del göra på ett helt annat sätt och i fråga om utredningen sätta sig själf i utskotts ställe. Detta skulle icke bidra att öka Första Kammarens anseende, om man är mån derom.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Berg, Gustaf Axel: Endast ett par ord, herr grefve och talman!

Den siste ärade talaren håller fortfarande före, att Riksdagen bör förebriaga en så fullständig utredning som möjligt. Vi hafva en utredning från Andra Kammaren, som synes mig ganska tillfredsställande. Och jag kan icke förstå, hvarför man skall gå längre i sina anspråk i den vägen, då den begäran man nu skulle framställa till Kongl. Maj:t är denna: gif oss en fullständig utredning, på det vi må kunna i denna sak besluta!

Vidare säger den siste ärade talaren, att det icke vore lämpligt att, så fåtalig som kammaren nu är samlad, inlåta sig på något bestämmande steg i denna fråga. Denna kammare har dock nyss

afgjort statsregleringen. Och såsom förhållandena utvecklade sig, äro ju hos oss penningfrågorna de allra viktigaste. At de humanitära frågorna skänkes ju hos oss icke i allmänhet den stora uppmärksamhet, som egnas dem i de många stater, der man sätter penningfrågorna efter de humanitära.

Således, icke ur någon af de synpunkter, som nu blifvit framhållna, kan jag se, att vi böra afhålla oss från att instämma i Andra Kammarens beslut.

Herr Björlin: Jag ber att få rätta ett misstag, som jag begick förra gången jag hade ordet. Jag sade om den siste talaren, att han tillhörde kronobergsbänken. Jag menade naturligtvis jönköpingsbänken.

Med afseende å hvad samme talare nu senast yttrade eller om penningfrågornas betydelse tager jag för gifvet, att han dermed afsåg statsregleringen. Och jag ber därför att få betona, att det ju var för kammarens ledamöter bekant, att frågan om statsregleringen skulle förekomma i dag. Beträffande åter det ärende, som nu är före, vill jag fråga, om någon enda af kammarens ledamöter höll före, att derom skulle talas ett ord. Ja, jag vågar påstå att högst få ens läst igenom de handlingar, som röra detsamma. Men om detta är händelsen, så förefaller det mig högst märkvärdigt, om kammarens ledamöter nu skulle vilja så att säga på rak arm fatta beslut. Då jag för min del ej vill i allo underskrifva Andra Kammarens motivering och anser fördelaktigt, att öfriga närvarande ledamöter taga del af den, innan de afgöra frågan, får jag, herr talman, anhålla på grund af § 60 riksdagsordningen, att få samtliga handlingar i ärendet upplästa.

Efter det herr *Björlin* afstått från sin begäran om uppläsning af de till ärendet hörande handlingar och öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarade herr talmannen sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Första Kammarens Prot. 1900. N:o 40.

Om utsträckt sabbatshvila åt vissa tjänstemän och betjente. Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:
(Forts.)

Ja—35;

Nej—26.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 75, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, innefattande anslagen till landtförsvaret;

n:o 76, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvaret; och

n:o 91, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om djupborringar i södra Sverige.

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrifvelse till Konungen med anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola innan nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3,02 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*

Lördagen den 12 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälles och bordlades statsutskottets memorial:

- n:o 95, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret;
 - n:o 96, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och
 - n:o 97, angående den nya riksstaten; äfvensom bevillningsutskottets betänkande n:o 38, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.
-

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- n:o 29, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;
- n:o 30, angående reform af valrätten till Riksdagens Andra Kammare;
- n:o 31, rörande förslag till förordning angående jagtpass;
- n:o 32, rörande rätt domstol i vissa mål angående jordegares rätt öfver vattnet å hans grund;
- n:o 33, angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård;
- n:o 34, angående ändring af gällande bestämmelser i afseende å mått och vikt;
- n:o 35, angående ändrad lydelse af § 79 regeringsformen;
- n:o 36, angående utbetalning af anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m.; samt
- n:o 37, angående kreditivsummorna.

Justerades protokollsutdrag härom.

Kammaren åtskildes kl. 7,08 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna,

Söndagen den 13 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående ifrågasatt inköp af beskicksningshus i Paris,

n:o 95, med förslag till de återstående stadgandena i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

n:o 96, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret, och

n:o 97, angående den nya riksstaten,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid föredragning af bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda betänkande n:o 38, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 98, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två under förra landshöfdingebostället 2 mantal Marieholm n:is 1 och 2 i Skaraborgs län lydande lägenheter;

n:o 99, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till kronoparken Alträsk i Norrbottens län hörande jordområden;

n:o 100, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt staden Kristianstad af ett till kronoparken Gamla Espet i Kristianstads län hörande område;

n:o 101, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Eskilstuna stad af mark från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län;

n:o 102, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till åtskilliga danaarf;

n:o 103, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från hemmanet Belgstena n:o 1 under Ribbingelunds

kungsgård i Kjula socken och Öster Rekarne härad af Södermanlands län till skolhustomt för Kjula församling;

n:o 104, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga kronolägenheter;

n:o 105, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordegareandel i grufva;

n:o 106, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af ett kronan tilldömdt skadeersättningsbelopp för obehörig afverkning å den Rättviks och Boda socknemän upplåtna så kallade brobyggnadsskog i Kopparbergs län;

n:o 107, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landtförsvaret af mark, tillhörande förra kronofogdebostället Vesterhus n:o 2 och förra regementspastorsbostället Vesterhus n:o 3 i Jemtlands län; samt

n:o 113, i anledning af inom Riksdagen väckta förslag om beredande åt den personal, som från vestkustbanan öfvergått i statens jernvägars tjänst, af pension i likhet med den öfriga statsbanepersonalen.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 114, i anledning af väckt motion om ändring i lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886;

n:o 115, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om våghållningsbesvärets utgörande;

n:o 116, i anledning af väckt motion om åtgärder för åstadkommande af nya, så vidt ske kan, öfverensstämmande civillagar för de tre skandinaviska länderna;

n:o 117, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kap. 13 § strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 25 april 1889;

n:o 118, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen, dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om elektriska ledningar; samt

n:o 119, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke, dels ock trenne med föranledande af denna proposition afgifna motioner.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

Måndagen den 14 Maj.

n:o 120, i fråga om ändring af gällande föreskrifter angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren; och

n:o 121, angående redogörelse för de af Kongl. Maj:t eller på grund af Kongl. Maj:ts bemyndigande tillsatta komitéers verksamhet m. m.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,30 e. m.

In fidem
John Hammarberg.

Måndagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollen för den 7 i denna månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 77, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjettonde hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

n:o 79, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 80, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde;

n:o 108, angående beräkningen af statsverkets inkomster;

n:o 122, med öfverlemnande af ny riksstat;

n:o 123, angående inköp af beskickningshus i Paris;

n:o 124, angående statsregleringen för år 1901 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp; samt

n:o 125, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 111, i anledning af dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln, punkten 19, gjorda framställning om statsbidrag till vikarie för extra ordinarie lärare vid folkskola m. fl., dels ock en i anledning af denna framställning väckt motion; och n:o 112, i anledning af väckta motioner rörande folkskolelärares m. fl. aflöning.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 126, till Konungen, angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Tillkännagafs, att Kongl. Maj:t lätit genom offentligt anslag kalla Riksdagens samtliga ledamöter att tisdagen den 15 innevarande månad efter förrättad gudstjänst sig å rikssalen infinna för att enligt 36 § riksdagsordningen af Kongl. Maj:t i nåder hemförlofvas.

Herr talmannen meddelade, att anslag utfärdats till sammanträde under morgondagen kl. 10,30 f. m.

Kammaren åtskildes kl. 1,12 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 15 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- n:o 38, angående statsregleringen,
- n:o 39, angående beräkningen af riksgäldskontorets utgifter och inkomster,
- n:o 40, angående tullbevillningen,
- n:o 41, angående förslag till förordning om frilager m. m.,
- n:o 42, om ändring i lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886,
- n:o 43, angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande,
- n:o 44, angående åtgärder för åstadkommande af nya, så vidt ske kan, öfverensstämmande civillagar för de tre skandinaviska länderna,
- n:o 45, angående förslag till lag om rätt till jagt m. m.,
- n:o 46, angående förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords- eller lägenhets afstående för allmänt behof m. m.,
- n:o 47, rörande förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke,
- n:o 48, angående åtskilliga på grund af 89 § regeringsformen väckta frågor,
- n:o 49, angående val af fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret,
- n:o 50, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee,
- n:o 51, angående anslag till statsbanan mellan Krylbo och Örebro,
- n:o 52, angående lån åt Borås—Alfvesta jernvägsaktiebolag,
- n:o 53, angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende,
- n:o 54, angående disposition af besparingarne å hufvudtitlarne,
- n:o 55, angående anslag till fortsättning af statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen,
- n:o 56, angående statsbidrag till vikarie för extra ordinarie lärare vid folkskola m. m.,
- n:o 57, angående folkskolelärares m. fl. aflöning,
- n:o 58, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, och
- n:o 59, i afseende å statsregleringen och rörande de med statsverket gemenskap egande ämnen.

Justerades protokollsutdrag härom.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

Herr talmannen och kammarens ledamöter afgingo kl. 10,52 f. m. till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af komministern i Klara församling B. Wadström.

Efter gudstjenstens slut begaf kammaren sig till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren infann sig. Sedan herr statsrådet och chefen för civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Boström att å Kongl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen, samt talmännen, hvar för sig, framfört kamrarnes undersåtliga välönskningar och riksdagsbeslutet blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade, å Kongl. Maj:ts vägnar, hans excellens herr statsministern 1900 års lagtima riksdag vara avslutad.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och der intagit sina platser, framträdde greve Sparre till talmansbordet och yttrade: Mine herrar! Innan vi åtskiljas, vill jag uttala till eder ett hjertevarmt tack för den välvilja, med hvilken kammarens ledamöter såväl under denna riksdag som under de föregående åren bedömt mina sträfvanden att fylla en talmans ansvarsfulla värf. Jag har känt mig under hela denna tid ega stödet af kammarens förtroende. Öfverallt har jag mötts af tillmötesgående och vänligt sinne. Jag tackar eder hjertligt därför. Jag bringar eder också mina välönskningar, önsknings om frid och lycka i edra hem och om framgång i edert arbete. Slutligen anhåller jag att hos eder blifva bevarad i vänlig hågkomst. Tack, mine herrar!

Detta tal besvarades af herr von Ehrenheim i följande ordalag:

Herr greve! Å Första Kammarens vägnar anhåller jag att till eder få framföra uttrycken af kammarens upprigtiga, djupt kända tacksamhet för det utmärkta sätt, hvarpå ni nu som förr har ledt våra öfverläggningar och ordnat våra arbeten. Det kännes så tryggt att se eder — ädel, kraftfull och lugn — på talmansplatsen och veta, att vid eder säkra hand styres alltid den rätta kursen. Då vi nu skiljas åt, bedja vid eder, som nu återvänder till edert vackra, fridfulla hem, medtaga våra hjertliga och innerliga välönskningar för eder och eder familj. Måtte lycka och glädje följa eder! Att vi vid den stundande riksdagen må här få återse eder på den plats, ni nu lemnar, det är allas vår önskan liksom vårt säkra hopp. Vi bedja att få innesluta oss i eder fortfarande vänskap och välvilja.

N:o 40. 28

Tisdagen den 15 Maj.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,20 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.
